ԲԱՐԵՇՐՋՈՒԹԻՒՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԱՐԱՐՉԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ
ԹԷ
ԲԱՐԵՇՐՋՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԸՄԲՌՆԵԼԻ ԱՍՏՈՒԱԾ

ՍԻՐԵԼ ԹԷ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻԼ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԱՐԱՐՉԱԳՈՐԾՈՒԹԻ՞ՒՆ
ԹԷ
ԲԱՐԵՇՐՋՈՒԹԻՒՆ

Մարդ արարածին ստեղծագործութիւնը վերագրելո՞ւ ենք աստուածային արարչագործութեան, թէ բնական բարեշրջութեան (evolution): Գերբնական Ջօրութիւնն է՞ որ ստեղծած է կեանքը աշխարհի վրայ, թէ՞ պատահականութիւնն ու անպատում դարերու հոլովոյթը: Որո՞ւ թէ ինչի՞ վերագրելու է երկրագունդի վրայ յայտնաբերուած կանոնը, օրէնքը, ներդաշնակութիւնը, գեղեցկութիւնը և կեանքի համակարգումը:

Մեր պատանիներու ուսուցուած բարեշրջութիւնը, դպրոցներէ և համալսարաններէ ներս, որպէս ապացուցուած դէպք իրողութի՞ւն մը կը ջամբուի, թէ որպէս տեսութիւն և վարկած: Մարդու բարեշրջութեան ընդհանուր պատկերը բաւականաչափ բարդ է և մինչեւ վերջ պարզաբանուած չէ գիտութեամբ, այլ գիտական տեսութիւն մըն է միայն: Ուստի, եթէ մարդկային տեսութեա՛ն մը պիտի հաւատանք, ինչո՞ւ չհաւատալ նաեւ աստուածային յայտնութեան...:

Վարկածները կարեւոր նշանակութիւններ ունին բնագիտական հարցերու մէջ և յաճախ կը հասնին արդիւնաւոր հետեւանքներու. Բանականութեամբ, արուեստագիտութեամբ, գուցէ՛ մարդ աշխարհի բազմաթիւ խնդիրները լուծէ, բայց ինքն իր խնդիրը՝ «մարդու բարդոյթը» չէ կրցած լուծել տակաւին: Կարելի է խօսիլ աստուածայայտնութեան մասին որ չի կորսուիր ընդհանրականին մէջ, այլ ունի «բան» մը որ կը գերազանցէ պատահականը և վարկածային տեսութիւնը ու կը զգացնէ հոգւոյդ Բացարձակին հպումը:

1. Աստուածայայտնութիւնը Իր մէջ ունի հրապուրելու կարողութիւնը, որ հազուագիւտ է նիւթապաշտութեան մէջ:

2. Այդ անկշռելին և անշօշափելին (աստուածայայտնութիւնը), հաւատա՛լն է, որ Քրիստոս կը փնտռէ, մարդկային աստուածապարգեւ լոյսի ցոլքերուն մէջ, որ մարդ արտայայտելու է, ստանալու համար խաղաղութիւն, առողջութիւն և հոգւոյ փրկութիւն:

Բուսականութիւնը կեանքի տեւողականութեան պայմանն է: Բուսականութիւնը եթէ արտադրութիւննն է կոյր և անանձնական բարեշրջութեան մը ու ո՛չ համադրուած արարչական Գեր-Մտքին, ինչո՞ւ միայն խոտ և անպետ բոյս չէ արտադրած երկրագունտը, այլ արդիւնաբերած է արջառներու յատուկ խոտ, մարդոց՝ պիտանի բանջարեղէն, համեղ պտուղներ, ծաղիկներ՝ գեղեցկագիտական հաճոյքի և արուեստի համար, բամպակեղէն՝ հանդերձանքի և ծառախիտ անտառներ բնակարանային շինութեան համար:

Բնութիւնը եթէ ի՛նք արտադրած է երկրի խոտը միլիոնաւոր

տարիներու հոլովոյթով, առանց Գեր-Ճարտարապետի իշխանութեան, ո՞վ ուրուագծած է անոր հունտը կամ սերմը, որ միօրինակ կերպով շարունակէ ինքզինք արտադրել ու բազմացնել: Գիտական այս անտեսումը ո՛չ թէ հաւատի՛ թերացում է, այլ դատողութեան, գիտնականներու աստուածմերժութեան և իրե՛նց ինքնաստուածութեան ու փառասիրութեան: Կարգ մը իմաստասէրներ իրենց վարկածները իրականութիւն հռչակելու համար հազար բան կ՛ենթադրեն և հազար իրականութիւններ կ՛անտեսեն:

Ուոլթըր Քրոնքայթ կ՛ըսէ.

«Ես հոս (Ափրիկէ) եկայ որպէսզի գտնեմ իմ նախահայրերս»:

«Մարդակերպ կապիկները ընդունելով որպէս մեր նախածնողները, մարդկութիւնը կը եղբայրանայ իր տարբեր ցեղերով ու ազգութիւններով»--"

"Մարդաբան գիտնական" մը ըսած է վերոյիշեալ բարբաջանքը:

Գիտութեան բուրմերը աստուածայայտ ու մարդասէր Ս. Խաչելութիւնը կ՛ուրանան ու կը ջանան փոխանակել զայն անասնական ցնթաբանութեամբ: Իմացական տարբերութիւնը անհամեմատօրէն մեծ է կենդանիներու և մարդոց միջեւ: Մարդ, իբրեւ ֆիզիքական գործանատորութիւն և իմացական ու բարոյական կազմատորութիւն, անբաղխատելի հրաշալիք մըն է որեւէ ուրիշ արարածներէ: Խաչատուր Աբովեանի ըմբռնումով, աշխարհը արարչագործութեան ծնունդ է, բնութիւնը՝ աստուածային դրսեւորում, զարգացումն ու փոփոխութիւնները՝ Ամենատեսի կամքին արտայայտութիւններն են:

Գիտնականները որքա՞ն վստահ են իրենց վարկածին իրաւութեան:

1. Բարեշրջութիւնը ո՞րչափ գիտակա՛նօրէն փաստուած է:

2. Գիտնականներ ինչո՞ւ դուրս կը վտարեն զԱստուած իրենց սահմաններէն:

Եթէ կեանքը պատահականութեան կամ դիպուածի արդիւնք ու հետեւանք է, ուրեմն ուրկէ՞ է սերնդագործումի "մղում"ը կենդանական և բուսական աշխարհին: Իրերու, դէպքերու և գոյացութիւններու ետին չկայ պատահականութիւն և նախանիւթ, այլ կայ Արարի՛չ Աստուած և Իր դրոշմը՝ աստուածադիր և աստուածակերպար խիղճ ըսուածը: Դիպուածով կեանքի յայտնութիւնը, ինչո՞ւ դդումի կամ կաղամբածաղիկի նման աճումով մը չշարունակուեցաւ, ու ծրագրուած մարդ էակի հանճարին հասաւ:

1. Միթէ մարդու երեւո՞յթն ալ դիպուածաւ եղաւ:

2. Հազարաւոր դարերու ընթացքին, մարդկային երեւակայութիւնը չէ՞ կրցած ստեղծել տարբեր էակի մը նմանութիւնը:

Ինչո՞ւ: Որովհետեւ դիպուածը ստեղծագործ չէ՛:

Ըստ Տարուինեան վարկածի, եթէ դիպուածի կամ պատահարի արդիւնք է կեանքը, դիպուած ու պատահար միայն ժխտակա՛ն դէպքերու կ՛առաջնորդեն և ոչ դրական: Բազմաթիւ տխեղծ ու պակասաւոր ծնունդներ տեղի կ՛ունենան: Ինչո՞ւ արդեօք անտեսանելին տեսնող կամ մանրադէտի աչքերով ծնունդներ տեղի չեն ունենար, կամ ծնունդներ, որոնք կրնան նախատեսել ապագան: Մարդու գոյութիւնը և պատմութիւնը պատահական և աննպատակ իրողութիւններ չեն: Տիեզերքը կոյր փոթորկումներու ակնթարթի մը գոյացութիւնը չէ՛:

Մարդ, իբրեւ ֆիզիքական և իմացական, բարոյական կազմատրութիւն, հրաշալիք մըն է: Բարոյագիտութիւնը ուրկէ՞ ծագում առած է, ի՞նչ բնազդներու և ի՞նչ խորհողութեանց արդիւնքն է այդ: Ոչ ոք ձեռնհաս է բարոյագիտութեան պատմականը ընելու:

Միտքը պատկառանք ազդող հեղինակութիւն մըն է և իր «վէթօ»ն աշխարհը կը սաստէ:

1. Միտքը ուսկի՞ց կը ստանայ իր հեղինակութիւնը:
2. Ո՞ւր է գաղտնիքը իմացակա՛ն հեղինակութեան:

Բարոյագիտութիւնը ուղղակի ճառագայթումն է Աստուածութեան: Կան սիրոյ առաքինութիւններ: Գութ, ողորմութիւն, ընկերսիրութիւն: Կան շնորհի և հաւատարմութեան առաքինութիւններ որոնք կը բղխին Աստուծոյ Որդւոյն էութեան սուրբ լոյսէն. հեզութիւն, անկեղծութիւն, արդարութիւն և ճշմարտախօսութիւն:

Մարդ էակին զգացական և իմացական խորհով բոլոր ստեղծագործական արարքներուն մէջ կը փնտռուի անոնց աղերսը՝ պատգամը և իմաստը:

Մարդ արարածին գործօն մասնակցութիւնը իր գիտակցութեան պատճառաւ չափազանց մտերիմ ու սերտ է անհուն տիեզերքին հետ: Մարդկային սոյն իմացական կարողութեան համայն գոյացութիւնը մեզ կը ստիպէ ընդունիլ, որ մարդ էակը նպատակի մը համար ստեղծուած արարած մըն է, ու ոչ պատահականութեան մէկ կոյր ու ժամանակաւոր արտադրութիւնը:

Տարուին գրեց «Բնաշրջումն կենդանեաց», Ուալլըս գրեց «Նախատիպարէն դէպի այլազանութիւննե՛ր»ը: Բոլո՛րն ալ եզրակացուցին թէ "Մարդը կապիկէն յառաջ եկած է": Մարդակապիկը կամ կապկամարդը Զարլզ Տարուին ո՞ւր տեսաւ արդեօք, Բադակոնիոյ դաշտերո՞ւն վրայ, թէ Քիլէի խորշերուն մէջ, Կալաբակոսի ջուրերո՞ւն շուրջ թէ Պրազիլիոյ կոյս ծառերուն ետեւ...յայտնի չէ:

Այլ խօսքով՝ որդը կամ սողունը կ՛ըլլայ ձուկ, ձուկը՝ մուկ, մուկը՝ կատու, կատուն շուն, շունը՝ գայլ, գայլը՝ բորենի, բորենին՝ կապիկ, կապիկը՝ մարդ...:

Եթէ ճիշդ ըլլար Տարուինին վարկածային տեսութիւնը, պէտք էին այսօր մարդացած ըլլալ բոլո՛ր սողունները, ձուկերը և մուկերը: Մինչդեռ աշխարհի վրայ կը վխտա՛ն տակաւին սողունները, ձուկերը, մուկերը:

Չարլզ Տարուին իր տեսութեամբ յայտնաբերեց նոր յանդուգն վարկած մը: Ան Հնդկաց ովկիանոսի Քիլինկ կղզիին վրայ կարդաց բազմահազար տողերէ բաղկացող հնդիկ ֆերթուածներ՝ անոնց մէջ գտաւ պատմութիւն մը, ըստ որուն կենդանիները ո՛չ միայն կը կերպարանափոխուին, այլեւ կը էափոխուի: «Էվրեֆա՛», պոռաց ան և յայտարարեց "բնաշրջումի" վարկածը:

Արդի ժառանգականութեան օրէնքները չեն պաշտպաներ մեֆենական կարգը: Ըստ կարգ մը գիտնականներու, կեանքը մեքենական չէ, այլ՝ ստեղծագործ, այսինքն ծրագրուած է: Ծննդական սկզբնական տարրերու մէջ յառաջ եկած փոփոխութիւնները որոշիչ ազդակներէն «տեսակ»ի մը գոյատեւումին:

Այս փոփոխութիւնները, ըստ կարգ մը արդարամիտ գիտնականներու, ծրագրուած են: Ծրագրուած երեւոյթը կը պահանջէ Ծրագրո՛ղ մը: Արարիչ Աստուած յայտնելու համար Իր սէրը ստեղծեց մարդ էակը, երկինքը երկիր իջեցնելով և երկրայինը երկնայինով շաղախելով ու պայծառակերպելով զայն:

Մարդ արարած, ստեղծագործութեան, գեղեցկագոյնը եղաւ՝ դառնալով բարձրակէտը անոր, մարդ եղաւ աստուածակերպար:

Մարդկութեան գոյութեան իմաստը բանաւոր պատճառը «Մանի՛ր Ջfեզ»ը յարգանքի և հաւատքի բանաձեւում մըն է հանդէպ բանաւոր էակի կոչումին: Որքան բանաւոր՝ նոյնքան ալ խորհրդազգօն է մարդ արարածը: Մարդ կենդանիներէն կը տարբերի իր գիտակցական վարքով, բանական հոգիով, բարոյական սկզբունքով և ինքնիշխանութեամբ:

Մարդուն բնորոշ է իր ինքնագիտակցութիւնն ու ստեղծագործական աշխատանքը:

Ստեղծագործութեան և արարչագործութեան ճանաչումն ու Աստուածայայտնութիւնը անբաժանելի բացայայտութիւններ են նոյն Արարիչ Աստուծոյ: Աստուած ստեղծեց ամէն ինչ, ոչ թէ աւելցընելու համար Իր փառքը, այլ ցոյց տալու ու յարաբերելու համար. Սէրը աստուածային արտայայտութիւն է:

Աստուած մարդը Իր պատկերին նմանութեամբ կը շինէ:

1. Աստուծոյ պատկերը, մարդը՝ անդիմագիծ անաստնէ կամ կոյր զօրութենէ կը բարձրացնէ դէպի անձնաւորութեան մը:
2. Աստուած և մարդ կը յարաբերին ու կը հաղորդուին:
3. Աստուած աշխարհը ամբողջութեամբ, մարդուն համար կը ստեղծէ:
4. Մարդն ալ իր կարգին ստեղծուած էր ծառայելու և սիրելու զԱստուած: Յայտնելու համար իր գոյութեան պատճառը:
5. Մարդ արարածը այնքա՛ն արժէքաւոր է Աստուծոյ համար, որ չխնայեց նոյնիսկ Իր Միածինը, որպէսզի մարդ արարածը աստուածանայ՝ յաւիտենական կեանք ունենայ:

6. Մարդ արարածը իր սկզբնաւորութիւնը՝ շինուածքը կը ստանայ երկու անձերու կողմէ: Ադամէ կը ստանայ ժամանակաւոր կեանքը, իսկ Քրիստոսէ՝ յաւիտենական՛ն կեանքը:

Քառասուն տարիներ տեւեց մինչեւ որ հրեաները հասան Քանանու երկիրը: Անոնք թափառեցան անապատին մէջ մինչեւ հասան խոստացեալ երկիրը: Նոյնպէս Աստուծոյ ստեղծած մարդը կը թափառի աշխարհի տգիտութեան և խաւարի անապատին մէջ մինչեւ որ մարդ ինք կատարելագործէ իր աստուածանմանութիւնը:

Քրիստոս չըսաւ. «եկէ՛ք ինձի ու ես ձեզ կատարեալ ընեմ: Ան ըսաւ. դո՛ւք

«կատարեալ եղէք, ինչպէս ձեր երկնաւորը Հայրը կատարեալ է»:

Մարդ երեւան բերաւ թուաբանական օրէնքը, համեմատութեան ու ներդաշնակութեան կանոնները և գտաւ նաեւ արուեստի գեղեցկութիւնը:

1. Սակայն մարդ արարած ո՛չ հնարեց ու ոչ ստեղծեց զանոնք, այլ գտաւ:
2. Այդ բոլորը գոյութիւն ուէին, ո՞վ դրած էր արեգակնային դրութեան օրէնքներն ու կանոնները, դիպուածո՞վ, թէ Ճարտարապետ Աստուած:
3. Մարդ արարած ի՞նչպէս դարձաւ բանաստեղծ ու արուեստագէտ: Դիտելով ծաղիկները ու լսելով գունագեղ թռչուններու գեղգեղումը:
4. Ո՞վ ներշնչեց մարդ արարածը, որ փնտռէ ու ջանայ գտնել զԱստուած և աղօթէ իր Արարիչին:

Կեանք տուող և աշխարհի Ստեղծիչը Աստուած է:

Ինչ է տարբերութիւնը գիտութեան և կրօնքին: Մէկը սնունդ է մտքին, իսկ միւսը՝ հոգիին: Երկուքն ալ կը ձգտին ճշմարտութեան: Մէկը կը փորձէ մերձենալ արարչագործութեան անսպառ գաղտնիքներուն, իսկ միւսը՝ կը ձգտի մօտենալ Արարչի՛ն և անով ըմբռնել կեանքի ճշմարիտ էութիւնը: Առանց Աստուծոյ կեանքը՝ սոսկ ունայնութիւն է: Աստուածակերպար պարապութիւն մը կայ իւրաքանչիւր անձի հոգւոյն մէջ:

1. Հոգւոյ զգայնութիւն ունեցող ամէն մարդ կը զգայ այդ կրօնական պարապութիւնը:
2. Կրօնական սոյն պարապութիւնը ցաւ կը պատճառէ արդի մարդուն, որովհետեւ ան կ՛ուզէ գիտնալ թէ որո՞ւ ստեղծագործութիւննն է ի՛նք:
3. 20-րդ Դարու գիտական մարդը ո՛չ կրնայ խոնարհիլ և հաւատալ Աստուծոյ, ո՛չ ալ կարող է ապրիլ առանց հաւատալու

Գերբնական Արարիչին:

4. Կրօնական հաւատօը կարիբ ունի ճանչնալու տիեզերբը և մեր դիրբը անոր հանդէպ, կամ անոր մէջ:

Ի՞նչ է տիեզերբը: Ո՞ւրկէ ծագում առած է: Ո՞ւր կ՛երթայ:

Ի՞նչ է մարդ արարածին մէջ "անճնատրութիւն" ըսուածը, որ անասունները չունին: Տիեզերբին ուրտե՞ղը պատշաճօրէն կը յարմարի մարդ:

Ի՞նչ է մեր ճակատագիրը: Կ՛ապրինբ մշակութային աշխարհի մը մէջ, ուր սկեպտիկն ու ճշմարիտ հաւատացեալը իսկապէս բաժնուած են իրարմէ: Մինչդեռ կրօնբն ու գիտութիւնը կրնան բալել միասին և գտնել ստեղծագործութեան Ակնաղբիւրը՝ Բացարձակը: Սկեպտիկներ ժառանգորդներն են Վերածնունդ գիտութեան և Լուսաւորութեան դարուն: Անոնբ բիչ մը կորսուածներն են տիեզերբի աճատր վիթխարիութեան մէջ: Եթէ մէջերնին կայ թերահաւատներ, անոնբ շարունակական պայբարողներն են հաւատբի և կասկածի դէմ ու ենթակայ են վհատութեան: Ինչպէս որ բոլոր կրօնականներ, հաւատացեալ չեն, նոյնպէս ալ բոլոր գիտնականներ սկեպտիկներ չե՛ն:

Գիտութիւնը, իր հսկայ յառաջդիմութիւններով, կարելի չէ վերածել կրօնբի, որովհետեւ գիտութիւնը մակերեսային անօթ մըն է պարունակելու համար բացարձակ Խորհուրդ Խորին Անհասը:

Քրիստոնէութեան մէջ կա՛յ կենդանարա՛ր խորհուրդ, որ կը սնուցանէ հոգին և կառաջնորդէ զայն հանդիպելու Բացարձակին՝ Աստուծոյ: Գիտութիւնը նկատուելու է որպէս բարեկամը կրօնբին և պէտբ է մղէ զինբ հետազօտելու կեանբի և գոյութեան գաղտնիբները:

«Գիտութիւնը կրօնբի կը կարօտի իր տիրապետած ուժերուն գործածութեանը համար»,
կ՛ըսէ Ալպէռ Այնշթայն:

«Գիտութիւն, հաւատբ և բարոյական պէտբ է զուգընթաց բալեն, որպէսզի մտբի ու սիրտի պահանջումները հաւասարապէս բաւարարուին, և ուսում ու կրթութիւն ներդաշնակուին. հակառակ պարագային, զուտաշխարհիկ իմաստութիւնով մարդիկ միշտ ալ պիտի հալածեն արդարութիւնը և խաչին ճշմարտութիւնը»

--Երուանդ Եպս. Փերտահճեան:

Կառավարութիւններ այսօր մոռցած են բարոյական առաբինութիւնները ու կը փառաբանեն կոյր բնութիւնը և գիտութիւնը. հետեւաբար վտանգած են թէ՛ մարդկութիւնը և թէ՛ աշխարհը:

Այս պատճառաւ գիտարուեստը կը փութացնէ բաղաբակրթութեան բոլո՛ր շահարկումները, ու կը կործանէ թէ՛ աշխարհը և թէ՛ մթնոլորտը:

Գիտութիւնը չի կրնար բարոյական առաջնորդութիւն տալ,

որովհետեւ գիտութիւնը միայն նիւթը և շօշափելին կրնայ վերլուծել: Գիտութիւնը անտեսանելին ու հոգեկան մղումը չի տեսներ ու չի կրնար պատասխանել: Գիտութիւնը ինքնին, արժէքներով չզբաղիր: Բանաստեղծութիւնը կը սկսի այն տեղէն, ուր գիտութիւնը կանգ կ՛առնէ:

Գիտութիւնը չունի մէկ հատ իսկ յաւիտենական օրէնք:

Ոչ բնագիտութիւնը, ոչ աստեղագիտութիւնը, ոչ ֆիմիաբանութիւնը և ոչ իսկ մաթէմաթիքը ունին բացարձակ օրէնքներ:

Գիտութիւնը հիմնուած է յարաբերական օրէքներու վրայ:

Սանդիմէթրին, կռամին և երկվայրկեանին, այսինքն միջոցին, կշիռին և ժամանակին վրայ:

Գիտութիւնը կրնայ վերականգնել մարդը արտաքնապէս որպէս երեւոյթ, բայց ոչ երբեք հոգեւո՛ր, իմացակա՛ն ու բարոյակա՛ն մարդ: Հոգեմտաւոր մարդը կը ճանչցուի՝ միայ՛ն աստուածային տրամադրութեամբ: Ճանչցուած գիտութիւնը կամ հմտութիւնը՝ միայն երեւցա՛ծ իրականութիւնն է:

Ինչո՞ւ չհաւատալ իրականութիւններու որոնք մեր հասողութենէն դուրս, և ըմբռնելու կարողութենէն անդին են:

Ի՞նչ է հաւատքը: Հաւատքը,

«Յուսացուած բաներուն հաստատումն է և ապացոյցը այն բաներուն, որոնք չեն երեւիր. որովհետեւ նախնիները անո՛վ վկայութիւն ընդունեցին:
Հաւատքով է որ կը գիտնանք թէ աշխարհները ստեղծուած են Աստուծոյ խօսքով՝ անտեսնելի բաներէն տեսանելի դառնալով»--Եբր. ԺԱ.1-2:

1. Իմացականութիւն-կամք-շնորհք-հաւատք:
2. Եկեղեցին որ գործո՛ն քրիստոնէութիւն է, գուրգուրանքով կը պահպանէ խո՛սքն Աստուծոյ:
3. Անոնք որոնք ամենէն աւելի ընդդիմացած են յայտնուած Աստուծոյ Խօսքին, ամէնէն աւելի բիրտ կերպով ուզած են պարտադրել իրենց խօսքը, բոլոր մարդկութեան:

Ներքին աշխարհ մը կայ մարդուն ներսը, որ ուղեղը չէ, որ միտքը չէ այլ հոգեբանական, զգացողական և բնախօսական կեանք մըն է որ կ՛ապրի մարդուն ներքնականը, այդ ինչը, իմացականութիւնը չէ:

1. Զայն միայն կը զգանք, կ՛ըմբռնենք, սակայն մեր մարդկային գործարաններով չենք կրնար լրիւ արտայայտել:
2. Ի՞նչ է այն ներքին պայքարը զգացումին և մտածումին, մարմնին և հոգիին, նիւթին և աննիւթին միջեւ:
3. Այդ ներքինը բուն մարդն է, Աստուծոյ պատկերին նմանը, զոր հոգի կը կոչենք, և որուն բնակարանը կը նկատենք

մարդկային սիրտը ամենէն էական գործարանը կեանքին:
Մարդ արարածը կրնա՞յ զԱստուած տեսնել: Այո՛ և իրապէս:

4. **«Երանի՛ անոնց, որ մաքուր են սրտով, որովհետեւ անոնք զԱստուած պիտի տեսնեն».**
կ՛ըսէ Յիսուս Քրիստոս--Մատթ. Ե.8:

5. «Արդ, կատարեա՛լ եղէք դուք, ինչպէս որ կատարեալ է ձեր երկնաւոր Հայրը»--Ե.48:

Մարդկային հոգւոյն վրայ իմացականութիւնն ու կամքը կը նշմարեն լո՛յսը Էակի մը, որ կ՛իրագործէ մարդոց մէջ ճշմարիտը, բարին, օրէնքը, բացարձակ և անհուն կերպով, անիկա Աստուած է, որ յարաճուն ծաղկում և ներշնչում կու տայ մարդկային հոգիին և իմացականութեան: Աստուածաճանաչումը պարզ հետաքրքրական ժամանց մը կամ տեղեկութիւն հաւաքել ըլլալու չէ՛, այլ մարտակոչ մը:

Մարդ արարած իր ստեղծագործման լրումին պիտի հասնի, ո՛չ բարեշրջութեամբ և ո՛չ հնդկական վերամարմնացումի վարդապետութեամբ, այլ աստուածայատնութեամբ, մարդաստեղծ Աստուծոյ սիրոյ, ողորմութեամբ ու գթառատ թողութեամբ: Աստուած՝ Իր ծայրագոյն արարչագործութեան՝ մարդ էակին, պիտի շնորհէ յաւերժութիւն բանալով Եդէմի դուռը անո՛նց, որոնք կ՛ընդունին Իր սիրոյ մատուցումը:

Աստուած կայնած է երկիրը ու երկինքը միացնող կամուրջին վրայ ու կը սպասէ հանդիպիլ բեզի և ինծի, նոյնիսկ կորսուած մեղաւորներուն: Ան կը յայտնէ Իր սիրոյ հրաւէրը, ըսելով.

«Ես այնպէս սիրեցի աշխարհը, որ մինչեւ իսկ իմ միածին Որդիս ղրկեցի, որպէսզի ով որ հաւատայ անոր՝ չկորսուի, այլ ընդունի յաւիտենական կեանքը. որովհետեւ Ես իմ Որդիս աշխարհ չղրկեցի որ ան դատէ մարդաշխարհի մեղաւորները, այլ որպէսզի մարդկութիւնը անով փրկուի»:

Հոկտեմբեր 10, 1998
Թորոնթօ

ԱՆԸՄԲՌՆԵԼԻ ԱՍՏՈՒԱԾ

Ինչո՞ւ Աստուած անհասկնալի է :

Աստուած անիմանալի է անոնց, որոնք նախակաղապարեալ պատկերացումով ու նախապաշարեալ դիմագիծով Աստուած մը կը փնտռեն: Վաղընջական դարերէ ի վեր, մարդիկ յօրինած են աստուածներ, ոմանք բարէ, փայտէ կամ մետաղէ: Բոլոր շինծու, շօշափելի և տեսանելի աստուածները, ներկայիս գրեթէ գոյութենէ դադրած են և կը զարդարեն թանգարաններու ցուցափեղկերը:

Օրինակի համար, ո՞ւր են Արտեմիս աստուածուհին, Անուպիս եգիպտոսի շնագայլ գլուխով չ՛աստուածը և Աթէնիի հռչակաւոր Աթինա դիցուհին որ կը մարմնացնէր իմաստութիւնը, պատերազմը և պաշտպանն էր արուեստի: Ո՞ւր են Արարատեան աշխարհի Անահիտ և Աստղիկ դիցուհիները որոնք մեծ շուքով ու խանդավառութեամբ կը պաշտուէին հեթանոս Հայ ժողովուրդներու կողմէ:

Աստուածներու կերպարը և կուռքերու շօշափելի երեւոյթները այսօր անյայտացած են, սակայն թերափներու մտայղացուած նախապաշարումները, մանաւանդ անոնց անհիմն հաւատալիքները տակաւին ի զօրու են Քրիստոնեա՛յ կոչեցեալ հաւատացեալներու խորհրդազեղ և մանուածապատ հոգեմտաւոր աշխարհին մէջ:

Քրիստոնեայ աշխարհի մեծամասնութիւնը կը դիտէ զԱստուած իր հեթանոսա-հայեացք ըմբռնումներով: Կրնայ կարգ մը Քրիստոնեաներու համար վերոյիշեալ հրամայական ասութիւնը անընդունելի թուիլ:

Օրինակի համար.

Ա. Բազմաթիւ են այն Քրիստոնեաները որոնք կ՛ըսեն, «Աստուած պատիժը տուաւ»: Երբ վաշխառու մը կը հիւանդանայ, շուայտ մը փորձանքի ու ստախօս մը արկածի հանդիպին, ի՛նչ հոգեկան գոհունակութեամբ կ՛ըսենք. «Աստուած պատիժնին տուաւ»:

Այս ասացուածքով մենք զԱստուած միաւորած կ՛ըլլանք հեթանոս Զեւս և Ապողիոն աստուածներու հետ: Հնդեւրոպական ազգերը որոնք կը պաշտէին վերոյիշեալ աստուածները, վախով ու երկիւղով կը մօտենային անոնց որովհետեւ աստուածներ, կայծակներու ու որոտումներու շանթահարումներով կը վարուէին մարդ արարածներու հետ:

Բ. Մարդասպան բանակներու գազանային յաջողութեան համար եղած ազգային աղօթքները: Միջին Դարու Խաչակիրներու սպանդը արդարացնող "քրիստոնեայ" կղերներու մտատեսակէտը որքան նման էին Բաբելոնական աստուածներու հաւատալիքներուն:

Անոնց գլխաւոր աստուածուհին Աստարովդն էր որ նաեւ յիշուած է Հին Կտակարանին մէջ: Աստարովդ դիցուհիին երկու գլխաւոր հանգամանքներն էին----

1. Սիրային անըմբռնելի աստուածը,

2. Յանկայարոյց տուփանիը,
3. Պատերազմի և կռիւի հերոսուհին:

Երբ պատերազմի դաշտին վրայ, Քրիստոնեայ կղերականներ՝ աստուածային օրհնութիւն կը հայցեն հրասայլերու, ծանր հրետանիներու և հրթիռներու համար, միթէ աղօթած չե՞ն ըլլար Աստարովդ դիցուհիին...:

Գ. Երբ Մովսէս ականատես եղաւ Հրեայ ժողովուրդի գերութեան ու վերահասու՝ այդ ցեղին իր պատկանելիութեան, ինքնագիտակցութիւնը արթնցաւ իր մէջ թէ ի՛նք եւս կը պատկանի Հրեայ ցեղին:

Իր առաջին քայլը եղաւ սպաննել Եգիպտացի մը: Մովսէսի Աստուածը նախանձոտ և վրէժխնդիր Արարիչ մըն էր: Մովսէս մարգարէի սխալ ըմբռնումը հետեւանք էր իր հեթանոս Եգիպտական դաստիարակութեան:

Դ. Սամուէլ մարգարէն իմացած էր Աստուծոյ ձայնը պատգամները ու հրահանգներ ստացած էր: Սակայն չկրցաւ ըմբռնել տիեզերակա՛ն Աստուածը ու Զայն դարձուց իր ազգին սեփականութիւնը որպէս Իսրայէլ ժողովուրդի՛ն Աստուածը:

Հետեւաբար իրեն շնորհուած աստուածային յայտնութիւնը սխալ ու ծուռ մեկնաբանելով, կոտորածի ու եղեռնի մատնեց Ամաղեկացի ցեղը ու իր ձեռքերով սրախողխող ըրաւ բոլոր պատերազմական գերիները---

Ա. Թագ. ԺԵ. 1-35:

Ե. Եղիա մարգարէն որ հաւատացած էր Մովսէսի նախանձոտ ու վրէժխնդիր Աստուծոյն, ինքզինք հերոսացած նկատեց սպաննելով կռապաշտ 400 քուրմերը: Որովհետեւ իր պաշտած Աստուածը կը կարծուէր ըլլալ միայն

«Աբրահամի, Իսահակի և Յակոբի Աստուածը»

Աստուած միայն զօրութեան և ուժի հզօրութեան Աստուածը ճանչցուած էր: Սակայն Յիսուսի յայտնաբերած Աստուածը, Իր համայն ողորմածութեամբ ու բարեգթութեամբ, ցոյց տուաւ Եղիա մարգարէին թէ Ինք ոչ երկրաշարժով ու ոչ ալ կայծակներու որոտումով կը խօսի, այլ՝ հազիւ լսելի քաղցրահնչուն ձծիւնով կը յայտնուի և կը յարաբերուի մարդ էակներու հետ:

Եղիայի սոյն արարքը կրկին պիտի գործադրուէր եթէ Յիսուս չմիջամտէր: Դէպքը տեղի կ՛ունենայ Սամարիայի մաքսատան առջեւ, երբ Յիսուս և Իր աշակերտները կ՛արգիլուին Սամարիայի մէջէն անցնիլ:

Երբ իր աշակերտները, Յակոբոս ու Յովհաննէս, տեսան, ըսին, «Տէր, կ՛ուզե՞ս որ ըսենք, որ երկինքէն կրակ տեղայ և սպաննէ զանոնք» (ինչպէս Եղիա ալ ըրաւ): Եւ Յիսուս դարձաւ յանդիմանեց զանոնք՝ ըսելով, «չէք գիտեր թէ ի՛նչ տեսակ հոգիի կը պատկանիք: Որովհետեւ Մարդու Որդին չեկաւ մարդիկը կորսնցնելու, այլ՝ զանոնք փրկելու.» --Ղուկ. Թ.54-56:

Մարդեղացեալ Աստուածորդի՝ որպէս հարազատ թարգմանը երկնաւոր Հա՛յր Աստուծոյ երբ ծածանեցաւ Հրէաստանի բլուրնե-

րու և դաշտերու բնակիչներուն մէջ, Ան մեկնաբանեց ու բացատրեց «ըմբռնողութեան համար Յաւէտ Անիմանալին» որպէս անճառ Քաղցրութիւն, Անոխակալ և անսպառ Բարութիւն:

Մարմնացեալ Յիսուս ինքզինք շօշափելի և տեսանելի դարձուց մարդկութեան, ու խօսքով և ապրումով ջանաց ջնջել մարդկային նախապաշարումը և թիւրհասկացողութիւնը: Յիսուս՝ մարդկային ապականած մտքի ըմբռնումին մէջ զԱստուած մարդկայնացուց:

Ան բացայայտեց զԱստուած էապէս, ճշմարտապէս ու պարգեւեց մարդկութեան ոչ միայն լուսաւառ ճամբայ, այլ՝ լուսեղէ՛ն ճանապարհ ըմբռնելու և հասկնալու թէ Աստուած Հա՛յր է նաեւ համա՛յն մարդկութեան, ցեղերու ու լեզուներու:

Յիսուս, որպէս Աստուծոյ կենդանի Պատգամաբերը, շնորհեց մարդկութեան նոր հայեացքներ ոչ թէ ճանչնալու զԱստուած Իր ամբողջականութեամբ, այլ ըմբռնողական լուսեղէն դիտանկիւնով:

1. Յիսուս ներկայացուց զԱստուած որպէս Ողորմած և Բարեգութ: Նախապէս՝ Ան ճանչցուած էր որպէս օրէնսդիր Դատաւոր:
2. Աստուած կը կարծուէր ըլլալ հեռու, երկինքի անհասանելիութեան մէջ կամ տաճարներու թաքնագիտարուեստ ծէսերու և արարողութիւններու ներքեւ: Նման գործատիրոջ մը որ շարունակ բացակայ է իր գործատեղէն ու անմատչելի Իր բանուորներուն:

Յիսուս տապալեց մարդկային այս նախապաշարումը, իմացնելով աշխարհի, որ Աստուած Հոգի է (ինչպէս մեր սիրածին կ՛ըսենք հո՛գիս) ոչ թէ այդ անճին բացակայութեան, այլ՝ ներկայութեան:

Աստուած Հոգի և Շունչ է, այսինքն մեզի շատ մօտ է, Անով կ՛ապրինք ու կանք: Ջինք պաշտելու համար կամ Իրեն հետ խօսելու համար հեռաւոր տեղեր երթալ պէտք չէ արձուօրէն մինչեւ ամպերը սաւառնիլ պահանջ մը չէ, այլ՝ առանճնանալով, խորհրդածելով, ինքնամփոփուելով ու մեր ինքնութեան թափանցելով՝ որ աստուածային շո՛ւնչ ճառագայթն է, հանդիպած կ՛ըլլանք Վեհագոյն Իրականութեան ու մեր Արարիչին հպումը կը զգանք:

Ողիմպիական աստուածներու և անոնց ընկեր դիցուհիներու շուայտ ու բմահաճ կենցաղավարութիւնը, ջնջած էր բարեգութ ու կարեկից Արարիչ Աստուծոյ յարաբերութիւնը Իր մարդ-արարածներուն հետ:

Յիսուս «Երկինք նայեցաւ, հառաչեց և ըսաւ»--Մար. Թ.34
«Յիսուս սիրտի խորէն հառաչելով ըսաւ»--Մար. Ը.12:
«Եւ Յիսուս արտասուեց»--Յով. ԺԱ.35:

Վերոյիշեալ մէջբերումները և արտայայտութիւնները, Յիսուսացոյց կ՛ընեն Աստուծոյ սրտին խոցելիութիւնը:

Վերոյիշեալ ստորոգելիները մարդկային մտածումի հորիզոնէն ոչ անցած էին ու ոչ ալ երեւակայած:

Հողաշէն մարդը զԱստուած կը խոցէ իր խորհուրդով ոչ թէ Իրմէ աւելի զօրաւոր ըլլալուն համար, այլ՝ Աստուծոյ սիրելի եղած ըլլալուն համար:

«Վասնզի Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը»

Երբ մարդկութիւնը ըմբռնէ տառապող Աստուածը որ մարդկութիւնը մեղքէ ազատագրելու ու զայն Իր նմանութեան դարձնելու համար կ՛երկնի, մարդ էակը գտած կ՛ըլլայ աստուածաճանաչումի դրան մուտքը:

Որքան ժամանակ, որ մենք զԱստուած «անծանօթ» սեպենք կամ խմահաճ, անճնասէր, վրէժխնդիր ու նախանձոտ, ու չի սեւեռե՛նք մեր աչքերը այն հոգեհմայ Կերպարին զոր Յիսուս Իր ապրումով ու նահատակութեամբ գեղանկարեց, դժուար պիտի ըլլայ մեզ՝ մարդածիններու համար, հասկնալ զԱստուած որպէս Երկնաւոր Հայր:

Անըմբռնելի Աստուած:

Դիտենք զԱստուած՝ Յիսուսի նկարահանդէսին մէջ կենդանի գոյներով նկարագրուած, «Անառակ Որդիի» գեղանկարչութիւնը:

Հոն չենք տեսներ զայրացած Աստուած մը և ոչ ալ վրէժխնդիր Հայր մը, որ Ինքզինք անպատուուած կը զգայ Իր կրտսեր որդւոյն անառակ կենցաղավարութեամբ: Յիսուսի նկարչութեան մէջ կը տեսնենք բարեգութ ու ողորմած Հայր մը, որ Իր ցաւն ու սիրտի մորմոքը երգի ու պարի մէջ չ՛ուզեր թաղել, այլ՝ Իր աչքերը սեւեռած դէպի հորիզոն՝ կը սպասէ տեսնել վերադարձը Իր սիրելի որդւոյն, հոգ չէ որ զինք անպատուած է, մսխած է Իր աշխատանքին արդիւնքը և փճացուցած է իր առողջութիւնը:

Ան չսպասեր որ իր որդին մինչեւ իր ոտքը գայ, այլ՝ ի՛նք կը վազէ մօտը իր որդւոյն ու այդ խոզահոտ ստուերային դեգերածն ու սովահարը կ՛ողջագուրէ:

Մինչեւ որ այսպիսի անսպառ Բարութիւն և անճառ Քաղցրութիւն մարմնացնող Աստուած մը չ՛երեւակայենք, չենք կրնար ըմբռնել զԱստուած: Այս անխնայելի Իսկութիւնն ու անճառելի Մեծութիւնը որ տիեզերքի Սիրտն է, է՛ նաեւ մշտնջենական և անհուն մեր Երկնաւոր Հայրը:

Այս տիեզերական սիրոյ տեսանկիւնէն դիտելու և ըմբռնելու ենք ճանչնալու համար այն Աստուածը որ բացայայտեց մեզ Յիսուս Քրիստոս: Յիսուս առանց չափազանցելու Մովսէսի Օրէնքը, ըսաւ մեղաւոր կնոջ.

«Ես ալ չեմ դատապարտեր քեզ,
գնա՛ և այսուհետեւ մեղք մի գործեր»:

Ահաւասիկ Աստուած մը որ կը զգայ մեր հողեղէն մղումները ու կը կարեկցի մեզմէ իւրաքանչիւր հոգեխռով անձին հետ:

Դժուար է ճանչնալ անոխակալ ու հաստարակաց
Սիրտ Սէր Աստուածը:

Բայց ... :

Այսուհետեւ աւելի ըմբռնելի է Ան:

Հոկտ. 10, 1989
Թորոնթօ

ՍԻՐԵ՞Լ ԹԷ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻԼ

Անժամանակ յաւերժին ու խաւարի աղամամութ աղջամուղջին մէջ, լսուեցաւ կենդանարար երաժշտութիւն մը, որ սրնգանման մեղեդիով կը վտարէր խաւարը ու իբրեւ կեանք բաշխող լուսապայծառ Մփանք կը պարուրէր խաւար անջրպետը:

Այս հիասքանչ արշալոյսը ստեղծագործութիւնն էր Արարիչին որ Իր անհատնում սիրոյ արտայայտութիւնը սկսաւ ճառագայթել տիեզերքի պաստառին վրայ: Տիեզերքի Արարիչ Աստուծոյ՝ Ճարտարապետ Յիսուս որպէս Թարգմանն անճառելի Մեծութեան, նոյնպէս լոյս կը ծագէ մարդկային ըմբռնողական աղջամուղջին, դարերու խաւարը ճեղքելով և ըսելով.

«Քանի զիս շատ սիրեց՝
ներուած են անոր բազմաթիւ
մեղքերը: --Ղուկ. Է.47:

Յիսուսի վերոյիշեալ կարեկից խօսքերը ուղղուած հանրածանօթ կնոջ, մեղմանուշօրէն թաւալեցան այն սիրտերուն մէջ, որոնք մութ մտածումի ու անճնասիրութեան խաւարի մէջ կ՛ապրէին:

Անկարեկիր էին և ցուրտ՝ հանդէպ մարդկային զգացումի և գիտակցութեան: Այս կրօնական իշխաններուն իմացական աշխարհը մարմնականն էր, ու հորիզոնին, միայն օրէնսդրական տա՛ռը:

Հոգեկանն ու զգայնականը ուրացած էին ազգին այս չակերտուած հոգեւորականները:

Հրապարակաւ աղօթող այս հոգեւոր փարիսեցիները հրաւիրած էին Նազովրեցի Մարգարէն որ Զինք փաղաքշանքի կախարդանքով կաշառէն. Յիսուս որ յաղթահարած էր իրենց ախոյեան Սատանան, յաղթահարեց նաեւ զիրենք ու իրենց մտածումի համբակ ուղին:

Բարութեան մարմնացեալ Յիսուս, մարդկային ըմբռնողականութեան շնորհեց նո՛ր հայեացք մը յոյսի և լոյսի որ աննախընթաց է ու հասկնալի մի միայն տիեզերական Սէր Բանալիով:

Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ նախ քան Յիսուսի յայտնաբերած սիրո՛յ ներողամտութեան, մարդկային մեղքը կը քաւուէր մի միայն փոխարինութեամբ, այսինքն՝ քաւութեան նոխազ մը, ուլ մը կամ տատրակ մը ողջակիզելով և կամ ներկայ եկեղեցական պատուիրանով որ կը կոչենք խոստովանանք: Ինչպէս Հին Կտակարանի քաւութիւնը կը տարբերի Քրիստոնէական խոստովանանքէն, նոյնպէս նաեւ խոստովանանքը կը տարբերի Յիսուսի սիրոյ ներումէն:

Օրինակ.

Ոճրագործ մը կրնայ քաւել իր ոճիրը բանտարկութեամբ և խոստովանիլ իր յանձանքը առանց զղջումի: Երբ ազատէ իր բանտարկութեան շրջանը և բանտեն արձակուի, կը կրկնէ նոյն ոճիրը, ինչպէս կը տեսնենք մեր օրերուն:

Իսկ զղջումն ու բարին սիրելը մեղաւորը կը դնէ իսկական դարձի ճամբուն մէջ: Քաւութիւնը և խոստովանանքը տեսակ մը պահանջ մըն է մեղաւորէն, իսկ զղջումը ո՛չ միայն դուրսէն ստիպում մըն է, այլ՝ ենթակային կամբէն բղխեալ ինքնամատոյց կերպ մը:

Յիսուս, որ աննիւթական և հոգեղէն խորհուրդներու Տեսանողն է, անմիջապէս Իր Հոգւոյն մէջ զգաց այս մեղաւոր կնոջ արտասուաթոր աչքերը և անկեղծ սիրոյ համբոյրները:

Այս գրութիւնը, մատաղը կամ խոստովանութիւնը չ՛ուրանար, այլ կը ջանայ ցուցաբերել աստուածային այն վեհ գուրգուրանքն ու խանդաղատանքը՝ հանդէպ մարդկութեան որ Յիսուս յայտնաբերեց, առանց որ մեղաւոր կինը զոհ մը մատուցանէ կամ նոյնիսկ իր մեղքերը խոստովանի:

Այս չի նշանակեր երբէք, որ մեղաւոր մը բարձրավիզ ու անպատկառ կերպով, կրնայ իր մեղքերուն ներում պահանջել Աստուծմէ:

Երբ միտքի և խորհմաց տեսողութեամբ կարդանք Ղուկասի Աւետարանի Է.36-50 մեղաւոր կնոջ նուիրումին, այնատեն միայն պիտի թափանցենք Յիսուսի խօսքերուն իսկութեան նշանակութիւնը: Ինչպէս Յիսուսի ժամանակակից հոգեւորականներ Զինք սխալ հասկցան, մենք ալ, այսօր կրնանք Յիսուսը սխալ հասկնալ եթէ Անոր հոգւոյն սիրոյ խորքը թափանցած չէնք:

Յիսուսի մօտեցումը՝ զարգացած, մտաւորական և իշխանականներուն հանդէպ պայմանադրական էր: Սակայն անսակարկ և անպայմանադրական էր պարզ ժողովուրդին և մանաւանդ կեանքի արկածեալներուն հանդէպ...:

Հանրածանօթ այս մեղաւոր կինը, թէեւ բերանացի խոստովանանք չըրաւ, սակայն սիրոյ և զղջումի աննախընթաց և սքանչելի արտայայտութիւն մը ցոյց տուաւ երբ արհամարհեց մարդկային ամէն արժանապատուութիւն ու հրապարակաւ խոնարհեցաւ իր բոլոր էութեամբ, հոգեպէս ու մարմնապէս, այսինքն իր աչքերը, մազերը, թանկարժէք իւղը և շրթունքները նուիրեց Յիսուսի որպէս զղջում և զոհաբերութիւն:

Իսկ հպարտ փարիսեցին, որուն տեսանելիութեան հորիզոնը միայն մարմնականն ու նիւթականն էր, մոռցած էր խաղաղութեան հրաւեր-համբոյրը և Յիսուսի Ոտքերը լուալու ջուրի յարգանքը: Փարիսեցին հրաւիրած էր Գալիլեացի Յիսուս Մարգարէն, ոչ թէ որովհետեւ Զինք կը սիրէր, այլ՝ որպէսզի Օրէնքին այսինչ պատուիրանը կատարած ըլլալու համար:

Իսկ անդին, մեղաւոր կինը մեծարելով Գալիլեացի Մարդասէրը իր ազգային Տաճարէ՛ն աւելի, կը զոհէ իր մազերն ու համբոյրը--իր բոլոր հմայքը--այս Մարգարէին վրայ, որովհետեւ Անոր կեանքին ու լուսեղէն Ջեռքերուն մէջ կը տեսնէ աստուածային սիրոյ Ներկայութիւնը: Երբ երկու անկեղծ սէրեր, մէկը աստուածային ու միւսը կորուսեալ անառակին, կը գտնեն զիրար, այն

ատեն տեղի կ՛ունենայ հաշտութիւն, ներում և ուրախութիւն։

Առարկայականօրէն նկարագրուած այս կարճ սակայն ոգեկան ներհայեցողութիւն պարունակող խորհրդալից թողութեան տուամը, կու գայ մէկ անգամ ընդմիշտ վկայելու և ապացուցանելու սիրոյ ստեղծագործ ու վերակենդանացնող զօրոյթը, որ ներկայ է նոյնիսկ այսօր բժշկելու ու փրկելու այն հոգին, որ կը զղջայ ու կը սիրէ զԱստուած, Որուն գրաւական արձագանգն է, որ Յիսուս ըսաւ.

«Քու հաւատոդ բեզ փրկեց, գնա՛ խաղաղութեամբ»։

Փետր.23, 1988
Թորոնթօ